emcdda.europa.eu

Drugs in beeld

15

Briefing van het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving

ISSN 1681-6366

Hallucinogene paddenstoelen („paddo's"): hoe om te gaan met natuurlijke stoffen in het digitale tijdperk

In de afgelopen tien jaar lijkt de mediabelangstelling voor het gebruik van hallucinogene paddenstoelen voornamelijk te zijn ingegeven door de openlijke handel in dit soort paddenstoelen en de wetswijzigingen die enkele landen hebben doorgevoerd om deze handel te verbieden.

De gangbare epidemiologische methoden voor het monitoren van het drugsgebruik zijn soms traag in het signaleren van nieuwe trends en het wordt algemeen erkend dat deze moeten worden aangevuld door meer precieze methoden. De uitdaging is om die opkomende trends in het drugsgebruik, die vaak binnen een kleine subpopulatie of in beperkte geografische gebieden ontstaan, snel te signaleren en te beoordelen op hun verspreidingspotentieel. De informatie hierover kan afkomstig zijn uit verschillende bronnen, zoals berichten op internet of in andere media of forensische analyses, uit de praktijk en uit onderzoek. In deze beleidsbriefing wordt een overzicht gegeven van de beschikbare informatie over het gebruik van hallucinogene paddenstoelen en worden lessen getrokken voor het beleid. Er zal gekeken worden naar de factoren die van belang zijn geweest voor de stijgende trend in het gebruik van hallucinogene paddenstoelen in de jaren rond de eeuwwisseling, maar ook naar de factoren die een grotere verspreiding in de weg hebben gestaan.

Hallucinogenen zijn een in chemisch opzicht diverse categorie drugs die gekenmerkt worden door hun vermogen om veranderingen te veroorzaken in waarnemingen, stemming en denkprocessen. In de natuur voorkomende hallucinogenen zijn te vinden in meer dan honderd soorten paddenstoelen, waarvan de meeste psilocybine en psilocine bevatten als de belangrijkste actieve bestanddelen voor het optreden van hallucinogene effecten. Bijna alle psilocybine bevattende paddenstoelen zijn kleine bruine of geelbruine paddenstoelen die ten onrechte kunnen worden aangezien voor een aantal niet-psychoactieve, oneetbare of giftige paddenstoelen die in het wild groeien.

Psilocybine en psilocine zijn op het hoogste internationale niveau aan controlemaatregelen onderworpen, maar in een aantal landen is de wetgeving onvoldoende eenduidig over paddenstoelen die deze stoffen bevatten. Telers van paddenstoelen hebben van deze verwarring gebruik gemaakt en ook wordt de ontwikkeling van mechanismen om het aanbod onder controle te brengen hierdoor belemmerd.

Definities

Hallucinogene paddenstoelen, bij het publiek beter bekend onder de naam „paddo's": de soorten die psilocybine en psilocine bevatten zijn de paddenstoelen die vanwege hun psychoactieve eigenschappen het meest gebruikt worden, en deze paddenstoelen vormen het voornaamste onderwerp van deze beleidsbriefing. Andere soorten hallucinogene paddenstoelen, zoals de vliegenzwam, bevatten muscimol en ibotenisch zuur als belangrijkste actieve bestanddelen. De soorten die muscimol bevatten zijn van zichzelf giftig en zijn nauw verwant met zeer giftige soorten.

Smartshops: Winkels die zijn gespecialiseerd in de verkoop van 'natuurlijke' psychoactieve stoffen en literatuur en parafernalia op dit gebied.

Belangrijkste beleidskwesties in één oogopslag

1. Het gebruik van hallucinogene paddenstoelen is veel gangbaarder onder jongeren die andere illegale drugs hebben gebruikt dan onder jongeren die dat niet hebben gedaan. Omdat het gerapporteerde drugsgebruik onder jongeren die muziekfestivals en dance-evenementen bezoeken hoger is dan dat onder de algemene populatie of schoolpopulaties, zijn de gebruikers van hallucinogene paddenstoelen waarschijnlijk vaker in dit soort settings te vinden.
2. De verkoop van hallucinogene paddenstoelen in smartshops en marktkramen in Nederland en het Verenigd Koninkrijk lijkt een belangrijke rol te hebben gespeeld in het vergemakkelijken van het gebruik. Deze detailhandelaars hebben in de jaren rond de eeuwwisseling voor een gemakkelijke toegang tot hallucinogene paddenstoelen gezorgd.
3. Una reciente búsqueda en la red permitió localizar 39 establecimientos en Internet que distribuyen hongos alucinógenos. Muchos buscan una clientela internacional y ofrecen versiones en distintos idiomas, así como diferentes posibilidades de envío al extranjero. Se apreció una variación considerable en relación con el grado y la calidad de la información facilitada sobre los riesgos sanitarios de los productos vendidos.
4. Het aantal fatale en niet-fatale incidenten als gevolg van hallucinogene paddenstoelen is zeer laag. Het gebruik van hallucinogene paddenstoelen wordt over het algemeen vaker in verband gebracht met risico's voor de geestelijke gezondheid en een aanmerkelijk deel van de gebruikers van hallucinogene paddenstoelen kan een paniekaanval krijgen.
5. De met de consumptie van hallucinogene paddenstoelen samenhangende uitwerkingen (zoals misselijkheid, paniekaanvallen en onvoorspelbare effecten) en sociale remmingen bij jonge, experimenterende gebruikers (bijvoorbeeld de behoefte aan een veilige omgeving om de risico's te verkleinen) kunnen een belemmering vormen voor regelmatig of frequent gebruik.
6. Sinds 2001 hebben zes EU-landen hun wetgeving inzake paddenstoelen aangescherpt, als reactie op zorgen over de omvang van het gebruik. De nieuwe wetgeving kan effect hebben gehad op de beschikbaarheid van paddenstoelen en op de totale omzet op internet. Er zijn echter ook signalen dat internetwinkels hebben gereageerd door over te schakelen op alternatieven waarop nog geen controle bestaat en die in sommige gevallen mogelijk nog giftiger zijn.

Wie zijn de consumenten?

In Europa kwam het gebruik van hallucinogene paddenstoelen voor recreatieve doeleinden voor het eerst op aan het eind van de jaren vijftig, maar de verspreiding bleef in die tijd nog beperkt tot kleine esoterische groepen (zoals de zogeheten 'beat'-dichters). De verdere verspreiding onder recreatieve druggebruikers verliep geleidelijk totdat er met de verkoop in smartshops en marktkramen een nieuw kanaal werd geopend, wat leidde tot een snellere verspreiding in de jaren rond de eeuwwisseling.

Vergeleken met cannabis, de meest gebruikte illegale stof in de EU, hebben veel minder mensen hallucinogene paddenstoelen gebruikt. Onder jongeren tussen de 15 en 24 jaar in twaalf EU-lidstaten varieert het percentage dat ooit hallucinogene paddenstoelen heeft gebruikt van minder dan 1 % tot 8 %. Onder scholieren van 15 en 16 jaar lijkt het experimenteren met hallucinogene paddenstoelen in sommige landen dezelfde omvang te hebben als het experimenteren met ecstacy. De beschikbare informatie lijkt erop te wijzen dat het herhaaldelijk of regelmatige gebruik van paddenstoelen aanmerkelijk lager ligt dan bij stimulerende drugs als cocaïne en amfetamine. Net zoals dat het geval is bij de andere belangrijke hallucinogene drug, LSD, ontwikkelen jongeren die met paddenstoelen experimenteren zich over het algemeen niet tot frequente of regelmatige gebruikers.

Onderzoeken over het gebruik van drugs die zijn gedaan tijdens muziekfestivals en dance-evenementen laten zien dat in deze omgevingen de prevalentie van illegale drugs consequent hoger is dan onder de algemene of de schoolgaande populatie, en dat het gebruik van hallucinogene paddenstoelen gangbaarder is onder jongeren die al eerder illegale drugs hebben gebruikt dan onder jongeren die dat niet hebben gedaan. De vergelijkbaarheid van deze twee soorten onderzoek is beperkt en bij het trekken van conclusies over trends moet daarom de nodige voorzichtigheid worden betracht. Gegevens uit Nederland lijken te wijzen op een stabiele situatie tussen 2000 en 2005, terwijl gegevens uit het Verenigd Koninkrijk een sterke toename laten zien tussen 2002 en 2004.

Beschikbaarheid

Hallucinogene paddenstoelen groeien in veel delen van Europa in het wild, maar de beschikbare informatie lijkt erop te wijzen dat de meeste paddenstoelen die worden gebruikt vanwege hun psychoactieve eigenschappen vaker gekweekt zijn dan geplukt. Paddenstoelen worden zowel vers als in gedroogde vorm verkocht, maar ook om zelf thuis te kweken met behulp van sporenprints, zwamvlokken en kweekpakketten. Uit de in 2003 uitgevoerde onderzoeken van de ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs) blijkt dat tussen de 4 % en 28 % van de schoolgaande jongeren van vijftien en zestien jaar oud van mening is dat hallucinogene paddenstoelen „zeer makkelijk" of „vrij makkelijk" te verkrijgen zijn. Minder dan 10 % van de scholieren in Cyprus, Finland, Griekenland, Hongarije, Letland, Litouwen, Roemenië en Turkije zegt dat hallucinogene paddenstoelen gemakkelijk te krijgen zijn, terwijl meer dan 20 % van de scholieren in Tsjechië, Ierland, Italië, Polen en het Verenigd Koninkrijk zegt dat hallucinogene paddenstoelen gemakkelijk te krijgen zijn.

De verkoop van hallucinogene paddenstoelen door smartshops en marktkramen in Nederland en het Verenigd Koninkrijk lijkt in de late jaren negentig een belangrijke rol te hebben gespeeld bij het vergemakkelijken van het gebruik van hallucinogene paddenstoelen. Hoewel er geen exacte cijfers beschikbaar zijn over de inkomsten van de detailhandel uit de verkoop van hallucinogene paddenstoelen, vormt informatie uit voornamelijk deze twee landen een indicatie van de economische belangen achter dit product. In het jaar 2000 werd bijvoorbeeld geschat dat paddo's goed waren voor 50 % van de omzet van smartshops. In het Verenigd Koninkrijk hief het ministerie van Financiën tot juli 2005 belasting op hallucinogene paddenstoelen, waarbij de opbrengst geschat werd op 175 000 pond sterling (255 421 EUR) per jaar op basis van een geschatte omzet van ongeveer 1 miljoen pond sterling (1,46 miljoen EUR) per jaar.

Naast het aantal smartshops is ook het aantal internetwinkels toegenomen. In 2006 telde het EWDD in totaal 39 internetwinkels die hallucinogene paddenstoelproducten verkochten. De meeste van deze internetwinkels (31, ofwel 82 %) zijn gevestigd in Nederland. Van de overige websites waren er vier in Oostenrijk gevestigd, twee in Duitsland, één in het Verenigd Koninkrijk, die banden had met een Nederlandse internetwinkel, en één in Polen. Veel van deze websites zijn meertalig (waarbij meestal kan worden gekozen tussen Engels, Duits en Frans) en via de meeste sites kunnen producten ook naar andere landen worden verzonden.

De informatie die wordt gegeven over de aan hallucinogene paddenstoelen verbonden gezondheidsrisico's varieert per internetwinkel. De meeste internetwinkels die paddenstoelen verkopen, waarschuwen voor het consumeren van hallucinogene paddenstoelen bij medicijngebruik of in combinatie met alcohol of andere drugs. Eén op de drie winkels waarschuwt echter niet voor de gevaren van het gebruik van hallucinogene paddenstoelen voor mensen die aan depressies of psychoses lijden, en slechts de helft van de internetwinkels geeft informatie over de dosering en over veilig gebruik.

Hallucinogene paddenstoelen behoren tot de eerste psychoactieve stoffen die de mens consumeerde. Tegenwoordig stellen ze ons voor een nieuw dilemma – hoe kunnen we effectief het aanbod beheersen van een complexe groep in de natuur voorkomende producten die worden aangeprezen en verkocht in wat een mondiale marktplaats is geworden en waarbij de kans bestaat dat regelgevende actie alleen maar tot gevolg heeft dat de aanbieders op alternatieve en mogelijk nog schadelijkere producten zullen overschakelen?

Wolfgang Götz, Directeur van het EWDD

Gezondheidsrisico's

Het aantal gerapporteerde fatale en niet-fatale incidenten als gevolg van het gebruik van hallucinogene paddenstoelen is zeer laag. Over het algemeen zijn de fysiologische effecten van korte duur en niet hevig. Het gaat hierbij vooral om duizeligheid, misselijkheid, een slap gevoel, spierpijn, rillingen, buikpijn, verwijding van de pupillen (mydriasis), een lichte tot matige versnelling van de hartslag en de ademhaling (tachycardia, tachypnea) en een stijging van de bloeddruk. Er zijn echter ook meldingen

van uitgesproken lichamelijke symptomen als ernstige maagpijn, aanhoudend braken en diarree.

De acute giftigheid van psilocybine wordt ingeschat als laag, en deze gedachte wordt ondersteund door het feit dat berichten over fatale vergiftiging door het gebruik van hallucinogene paddenstoelen zeldzaam zijn. Vergiftiging kan plaatsvinden bij consumptie van in het wild geplukte paddenstoelen, in het geval giftige soorten worden aangezien voor hallucinogene paddenstoelen.

Het gebruik van hallucinogene paddenstoelen wordt over het algemeen vaker in verband gebracht met risico's voor de geestelijke gezondheid. Hoewel het percentage gebruikers dat een 'slechte trip' heeft niet bekend is, zullen waarschijnlijk juist deze gebruikers zich bij hulpdiensten melden. De vergiftigde personen zijn gewoonlijk zeer angstig, uitermate geagiteerd, verward en gedesoriënteerd en hebben last van een verminderd concentratie- en oordeelsvermogen. In ernstige gevallen kunnen er acute psychotische episodes voorkomen, waarbij bizarre en angstaanjagende beelden worden gezien en er ernstige paranoia en een volledig verlies van de realiteitszin kan optreden, wat kan leiden tot ongelukken, zelfverwonding en zelfmoordpogingen.

Hoewel er in veel preventieprogramma's, behalve voorlichting over andere drugs, ook voorlichting over hallucinogene paddenstoelen wordt gegeven om de kennis over deze stoffen te vergroten, lijkt er sprake te zijn van een gebrek aan specifieke voorlichting over de aan het gebruik van hallucinogene paddenstoelen verbonden gezondheidsrisico's aan professionals die met jongeren werken. Daar staat tegenover dat gebruikers en lobbygroepen verschillende internetsites hebben opgezet waarop informatie over hallucinogene paddenstoelen wordt verstrekt.

Recente wijzigingen in de wetgeving

Voor psilocybine en psilocine bestaat al een internationale regeling, namelijk het VN-Verdrag inzake psychotrope stoffen van 1971. Psilocybine en psilocine staan op lijst I van dit Verdrag, maar het is niet altijd duidelijk hoe paddenstoelen die deze stoffen bevatten worden geclassificeerd. Sinds 2001 hebben zes EU-lidstaten hun wetgeving inzake hallucinogene paddenstoelen aangescherpt, als reactie op zorgen over de prevalentie van het gebruik: Denemarken (2001), Nederland (2002), Duitsland, Estland, het Verenigd Koninkrijk (2005) en Ierland (2006).

Bij het ontwerpen van wetgeving tegen het gebruik van hallucinogene paddenstoelen stuit de wetgever op verschillende problemen. Wetgeving moet er niet toe leiden dat eigenaren van land waarop van nature wilde paddenstoelen voorkomen ten onrechte gecriminaliseerd worden. Eén oplossing hiervoor was om te bepalen dat paddenstoelen illegaal zijn als ze 'behandeld of geprepareerd' zijn (in de wetgeving van Ierland en het Verenigd Koninkrijk), wat een indicatie vormt voor de intentie van het gebruik. Op vergelijkbare wijze heeft de Nederlandse Hoge Raad bepaald dat paddenstoelen aan maatregelen van toezicht moeten worden onderworpen wanneer ze 'gedroogd of verwerkt' zijn. Door de toename van het aantal smartshops dat deze maas in de wet gebruikt om verse paddenstoelen te verkopen, heeft bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk in 2004 geredeneerd dat zelfs het verpakken van paddenstoelen een vorm van 'preparatie' is, maar uiteindelijk is de wet in het Verenigd Koninkrijk in 2005 zodanig gewijzigd dat deze ook van toepassing is op hallucinogene paddenstoelen zonder dat er in de wet iets gezegd wordt over de toestand waarin de paddenstoelen zich bevinden.

In de opiumwetten in Griekenland, Italië, Cyprus en Litouwen wordt gebruik gemaakt van een verzamelnaam om het kweken van planten waaruit narcotica kunnen worden onttrokken te verbieden. Maar het is betwistbaar of een paddenstoel strikt genomen wel een „plant" is; vandaar de wetswijziging die in 2005 in Duitsland is doorgevoerd, waardoor er in de wet nu niet meer wordt gesproken van „planten en dieren", maar van „organische" stoffen, om alle mogelijke mazen op het gebied van paddenstoelen te dichten.

Wetswijzigingen hebben effect op de beschikbaarheid van hallucinogene paddenstoelen en de totale omzet van de verkoop van paddenstoelen via internet. Uit een analyse van de verschillende producten die door internetwinkels worden aangeboden bleek dat de internetwinkels in het Verenigd Koninkrijk sinds het verbod op hallucinogene paddenstoelen begonnen over te schakelen op legale maar giftigere alternatieven, zoals de vliegenzwam (*Amanita muscaria*) of de daar nauw aan verwante panteramaniet (*Amanita pantherina*).

De prevalentie van het „ooit"-gebruik van hallucinogene paddenstoelen is hoger onder jongeren die dance-evenementen bezoeken (clubbezoekers) dan onder de algemene bevolking

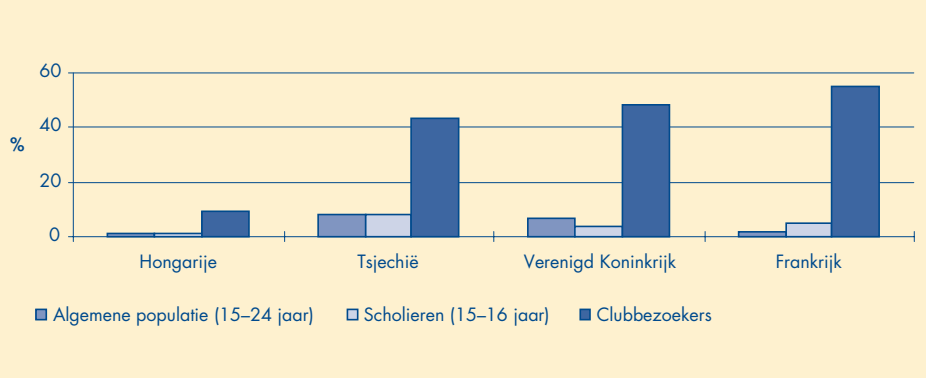

Noot: De schattingen voor het gebruik in recreatieve settings zijn gebaseerd op niet-aselecte steekproeven die zijn uitgevoerd met behulp van verschillende methoden en steekproefkaders. De prevalentie van het druggebruik onder de bredere populatie van clubbezoekers kan niet worden afgeleid van deze steekproeven. Zie EWDD (2006) voor de details.

Bronnen: Hibell et al. (2004), EWDD (2006).

De reeks berichten over drugbeleid, **Drugs in beeld**, wordt uitgegeven door het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EWDD) in Lissabon. De communiqués worden driemaal per jaar gepubliceerd in de 23 officiële talen van de Europese Unie en in het Turks en Noors. Oorspronkelijke taal: Engels. Reproductie is toegestaan onder vermelding van de bron.

Een gratis abonnement kan per e-mail worden aangevraagd: publications@emcdda.europa.eu

Rua da Cruz de Santa Apolónia 23-25, P-1149-045 Lissabon
Tel. (351) 218 11 30 00 • Fax (351) 218 13 17 11
info@emcdda.europa.eu • http://www.emcdda.europa.eu

TD-AD-07-001-NL-C

Hallucinogene paddenstoelen: hoe om te gaan met natuurlijke stoffen in het digitale tijdsperk

Beleidsoverwegingen

1. **Gezien het relatief hoge niveau van drugsgebruik onder jongeren tijdens muziek- en dance-evenementen, vormen deze plaatsen van samenkomst kosteneffectieve mogelijkheden voor preventieve acties en andere initiatieven die erop gericht zijn om de gezondheidsrisico's verbonden aan het gebruik van hallucinogene paddenstoelen te verminderen.**
2. **De economische belangen van de winkeliers die de verkoop van hallucinogene paddenstoelen bevorderen, spelen een grote rol bij het ondersteunen van de verspreiding van dit product.**
3. **internet biedt groeiende kansen voor het promoten en verkopen van hallucinogene paddenstoelen, maar ook – en dat is belangrijk – voor het geven van voorlichting over de gezondheidsrisico's.**
4. **Er lijkt een leemte te bestaan in de verstrekking van specifiek voorlichtingsmateriaal over paddenstoelen aan professionals die met jongeren werken en in de verstrekking van materiaal over preventie of beperking van de schade gericht op potentiële gebruikers.**
5. **Het ontwikkelen van effectief preventie- en gezondheidsbevorderend materiaal zal waarschijnlijk gemakkelijker worden en beter op de behoeften van jongeren kunnen worden afgestemd, wanneer er meer zicht komt op de motieven van potentiële gebruikers van hallucinogene paddenstoelen.**
6. **Hoewel het aanscherpen van de controlemaatregelen een mogelijke aanpak is om het gebruik en de beschikbaarheid van hallucinogene paddenstoelen in te perken, moet het effect van dergelijke maatregelen zorgvuldig worden gemonitord, zowel om hun effectiviteit te toetsen als om het risico van onbedoelde negatieve consequenties te vermijden.**

Belangrijkste bronnen

Berridge, V. en Hickman, T. (2006), *History and future of psychoactive substances*, Foresight Brain Science, Addiction and Drugs project. Office of Science and Technology, het Verenigd Koninkrijk.

CAM (2000), *Risk assessment report relating to paddos (psilocin and psilocybin)*, Coordination Centre for the Assessment and Monitoring of New Drugs (CAM), Den Haag, Nederland.

EWDD (2006), Hallucinogenic mushrooms: an emerging trend case study, *EMCDDA Thematic Papers*, Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, Lissabon.

Golub, A. en Johnson, B.D. (1996), 'The crack epidemic: empirical findings support an hypothesized diffusion of innovation process', *Socio-economic Planning Sciences*, 30 (3), blz. 221–231.

Guzmán, G., Allen, J.W. en Garrtz, J. (2000), A worldwide geographical distribution of the neurotropic fungi, an analysis and discussion, *Annali dei Museo civico — Rovereto, Italië*. Vol. 14:1890280 (in het Engels).

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnasson, T. et al. (2004), *The ESPAD report 2003: alcohol and other drug use among students in 35 European countries*, de Zweedse Raad voor informatie over alcohol en andere drugs (CAN) en de Pompidou-groep van de Raad van Europa.

Reynaud-Maurupt, C. (2006), *Usages contemporains de plantes et champignons hallucinogènes*, Observatoire français des drogues et des toxicomanies, Saint-Denis, 160 blz.

Webinformatie

European Legal Database on Drugs (ELDD)
http://eldd.emcdda.europa.eu/

Informatie van het Observatoire français des drogues et des toxicomanies (OFDT) over hallucinogenen
http://www.ofdt.fr/ofdtdev/live/produits/hallucin.html

EMCDDA 2006 statistical bulletin (tabellen over de prevalentie van drugsgebruik onder de bevolking)
http://stats06.emcdda.europa.eu/en/page053-en.html

Publicatiebureau
Publications.europa.eu

OFFICIËLE UITGEVER: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen.
© Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving, 2007
DIRECTEUR: Wolfgang Götz
REDACTIE: Peter Fay
AUTEURS: Jennifer Hillebrand, Deborah Olszewski, Roumen Sedefov en Brendan Hughes
GRAFISCH ONTWERP: Dutton Merrifield Ltd, UK
Printed in Belgium